

De former den Afghanske

Det norske rådgivings teamet har deltatt i en rekke trefninger. Personlig mot vurderes høyt i det afghanske samfunn og de norske rådgiverne blir nøye vurdert. Fra en trefning i Afghanistan. (Foto: OMLT)

Norske "rådgivere" bygger nå opp den nye afghanske hæren. Rådgiverne deltar aktivt i strid side om side med de afghanske sol-datene.

Økningen i antall NATO-soldater i Afghanistan får store overskrifter i media. Det er likevel opplæring av den afghanske hæren som har prioritet. For nå er omkvedet fra NATO og vår egen forsvarsminister hele tiden: Jo mer vi investerer i opplæring, jo raskere kan afghanerne selv overta ansvaret for sikkerheten.

Norge har nå sitt tredje OMLT-team – Operational Mentor and Liaison Team – i Afghanistan, og det fjerde under opp-trening. De trener den afghanske hæren i Faryabprovinsen i nord der Norge har ansvaret.

De norske rådgiverne bor, lever og kjemper sammen med de afghanske sol-datene, ofte under ganske primitive forhold, for her er det lite klasseromsundervisning.

Treningen består stort sett av reelle, skarpe operasjoner, forteller oberstløytnant Svend Arne Hokstad som ledet det første rådgivningsteamet i 2009. Han understreker at den afghanske hæren er en sammensatt gruppe.

Soldatene kan være alt fra ferske rekrutter til robuste ledere med lang krigserfaring. Et sentralt mål er imidlertid å få dem til å fungere sammen som avdeling, som bataljon og senere som brigade, og dessuten etablere systematiske treningsopplegg, sier han.

Trening

Hokstad som nå sitter trygt på Stabsskolen og skriver på en masteroppgave, ledet fra januar til juni i 2009 et team som besto av 47 norske befal og grenaderer.

Opgaven var å trene opp en afghansk bataljon på fem kompanier, ca. 700 soldater (tre geværkompanier, et stabs- og et støttekompani.)

I hæren her hjemme har det vært diskutert om teamet var for stort. For i tillegg til rådgivere for bataljon- og kompanisjefene og noen sentrale stabsoffiserer var det norske teamet oppsatt med sambandsfolk, sjåførere, sanitet, Forward Air Controllere og et geværslag for nærstøtte.

- Jeg mener dette er et rimelig minimum, og jeg sier ikke dette fordi jeg ville lede en så stor og flott avdeling som mulig, sier Hokstad med et lite smil.

Rollemodell

Siden vi var robust utstyrt og dessuten var godt samtrente kunne mindre norske

hæren

enheter fungere som rollemodeller. På den måten dro vi med oss afghanerne når de nølte. For det er ikke til å stikke under en stol at i begynnelsen var de i liten grad interessert i å delta i operasjoner langt fra leieren. Men fremskrittene kom raskt når selvilliten hos afghanerne økte: I begynnelsen kunne de nesten ikke utføre enkle operasjoner på dagtid, på slutten gjennomførte afghanerne komplekse brigadeoperasjoner, sier Hokstad, som selv fungerte som rådgiver for bataljonssjefen.

Utenlandske offiserer har høy status i det Afghanske samfunn og blir behandlet med stor respekt. Men afghanerne vil ikke lytte til utenlandske offiserer hvis de ikke stoler på dem.

- Det er viktig at du tåler en trøkk og viser at du kan stå i en stridssituasjon. Personlig mot har høy verdi i det afghanske samfunn, og du blir nøye vurdert hele tiden, sier Hokstad.

- Det norske teamet deltok i strid en rekke ganger. Hva hadde skjedd hvis dere som rådgivere hadde trukket dere unna og latt afghanerne ta hånd om kampene selv?

Det ville totalt undergravet vår posisjon og kunne vært direkte farlig. Ikke at de ville tatt livet av deg. Men de ville heller ikke ha beskyttet deg hvis du kom i fare.

- Er seks måneder for kort tid?

- Ideelt sett ja, og NATOs krav er minimum seks måneder. Dette er jo en veldig personlig relasjon du har som rådgiver. Du følger bataljonssjefen eller kompanisjefen som en skygge, og det forholdet må gå seg til. Vi nordmenn brukte også tid til å tilpasse oss, venne oss til klimaet og kulturen. Så det tar en stund for begge parter å bli varme i trøya.

Utrustning

Nordmennene var godt utrustet: Foruten de vanlige våpene, hadde man to 40 mm granatmaskingevær og IVCO biler utstyrt med Proctor fra Kongsberg, en våpenstasjon med mitraljøse og avanserte sensorer. Ved hjelp av det "norske" utstyret kunne bataljonen bekjempe Taliban med presis ild på store avstander, og resultatet var at fienden ikke kunne utnytte sine egne våpen på en effektiv måte.

I hæren har man diskutert om det avanserte utstyret førte til at afghanerne ble "bortskjemte" og at det skapte et avhengighetsforhold siden dette er våpen afghanerne ikke kan gjøre seg forhåpninger om skaffe seg. Hokstad er ikke enig.

- Det gode utstyret bidro til å løfte moralen og selvilliten hos afghanerne, og som jeg sa: Det bidro til å dra dem med i begynnelsen.

Hokstad understreker at den jevne afghanske soldat er robust, hardfør og klarer seg med lite. Men dette er et meget fattig uland, mange soldater er analfabeter, noe som betyr at de ikke kan lese kart, enkle våpeninstruksjoner eller bilskilt – alt dette gjør opplæringen vanskelig.

- Det er lite klasseromsundervisning. Treningen består stort sett av reelle, skarpe operasjoner, forteller oberstløytnant Svend Arne Hokstad.

Forholdet til planer og rutiner er også annerledes enn det vi er vant til, og etter vår oppfatning kan det gå litt på halvtolv.

- Ser vi framover tror jeg logistikk og samvirke mellom ulike våpentyper vil bli en utfordring.

Stor belastning

Det å sette opp flere team på 47 offiserer og soldater er en stor belastning for den lille norske hæren. Enkelte har foreslått at man bør kunne rekruttere bredere. Hokstad er i tvil:

- Ikke alle offiserer i hæren er kvalifisert for slike oppdrag. Her trengs spesialister, men i hovedsak må man ha erfaring som leder av tilsvarende avdeling i Norge som det man skal mentorere. Man må kort og godt kunne sine ting og holde mål. Du skal trene folk som ofte har lang krigserfaring.

Gir dette norske offiserer kompetanse – er det kvalifiserende?

- Seks måneder som rådgiver i et kompani i Afghanistan tilsvarer i hvert fall de erfaringene man får som kompanisjef her hjemme. På det personlige plan følte jeg også at det var svært givende og motiverende.

Utdanning

Utdanningen av et norsk OLMT-team går normalt over seks måneder; noe undervisning foregår i Norge, noe ute i NATO-regi. Hokstad understreker at det var mange offiserer som måtte friske opp

sine ”grønne kunnskaper”. Alle skulle skyte godt med både MG og mitraljøse og behandle 84 mm Carl Gustav og granatmaskingevær. De skulle kunne fungere som vognfører på IVECO-panserbil. Kunnskap om miner var også nødvendig. Dessuten gjennomgikk 50 prosent av styrken et avansert sanitetskurs. På toppen av dette skal man ha samkjøring. Alt dette tar tid, så seks måneders forberedelse er ikke mye.

- Dere hadde ingen tap eller skader. Hadde dere flaks?

- Jeg vil heller si at god trening, godt utstyr og bra folk gjorde at vi hadde marginene var på vår side. Flaks er noe annet.

Operational Mentor and Liaison Team. Det tredje teamet er nå ute. Det fjerde gjør seg klar. Det norske teamet består av 47 offiserer og grenaderer.

Treningen avdekket også uheldige forhold og Hokstad roper et lite varsko.

- Vi rekrutterte befall fra en ”stående avdeling”. Det er derfor et tankekors at vi måtte bruke mye tid på å terpe på grunnleggende militære ferdigheter.

Kompetansen til avdelingsbefall og yngre offiserer er på en rekke områder svakere enn det man kunne ønske og den bærer preg av at vi har hatt en hær i nesten permanent omstilling, hvor fokus har vært forvaltning, administrasjon og orden i regnskapene.

- Jeg oppdaget ofte store hull i kunnskapen i opptreningssfasen. Men slike feil er jeg ikke alene om å påpeke. At man nå trapper opp aktiviteten på Hærens våpenskole viser at man tar dette alvor, sier Hokstad. ■

Mer rådgivning, mindre infanteri

TEKST: DAG TANGEN OLSEN

Forsvarsminister Faremo vil overlate ansvaret for sikkerheten i Faryab-provinsen til afghanerne så raskt som mulig. Det betyr ikke at Norge trekker seg ut, men at man trapper ned på det norske infanteribidraget og vrir innsatsen i retning av mer rådgivning av politi og militære avdelinger, understreket Faremo under Afghanistandebatten i Stortinget. Senere har hun presisert at overføring av ansvaret til afghanske hær og politiavdelinger kan skje om et år.

Den afghanske hæren skal etter planen bestå av ca 134 000 aktive tropper i oktober. President Obama har sagt at om fem år er målet 260 000 soldater. Ekspansjonen, inkludert lønn til troppene og nytt utstyr, vil bli betalt av USA.

Dette representerer en voldsom ekspansjon av en hær som ble opprettet i 2002 og så sent som i 2003 kun hadde 4 000 soldater med 10 ukers rekruttskole.

Utdanning av offiserer og teknisk kyndig personell foregår nå på høytrykk, men er ikke gjort i en håndvending og vil ta tid. Frankrike, Storbritannia og USA leder ulike kurs og skoler som utdanner offiserer, stabsoffiserer og underoffiserer. I tillegg kommer ulike rådgivningsteam.

Den afghanske hæren består i dag stort sett av lette infanteribataljoner, men det finns også 7-8 commandobatal-

joner som har fått spesiell utdanning og utstyr av amerikanerne og som nå deltar i kampene i sør.

De etniske motsetningene er ofte framholdt som et stort problem. Ifølge amerikanske kilder har man klart å bygge opp en hær som samsvarer med den etniske fordelingen i landet. Amerikanerne prøver bevisst å gjøre hæren til en smeltedigel slik at den fremstår som en nasjonal enhetsstyrke. Pashunerne, den dominerende folkegruppen, utgjør hovedtyngden av soldatene (43 prosent), mens ledelsen fremdeles har en overvekt av Tajiks. Mange har vært tidligere kommandanter i Nord-Alliansen som kjempet mot Taliban.

Frafallet blant soldatene i 2009 har vært så høyt som 25 prosent i enkelte avdelinger, ifølge Washington Post som har basert seg på frigitte data fra US Department of Defense. Mange av soldatene har forlatt sine avdelinger når de har fått lønn, for fysisk å kunne overlevere pengene til familien. Overføring av lønn via mobiltelefon til banker skal bidra til å redusere dette problemet.

Afghanske soldater betales nå 140 dollar i måneden og de får ekstrabetaling når de deltar i risikofylte operasjoner. Dagens lønnsnivå representerer en dobling på kort tid, og matcher det som Taliban betaler, noe som man gjør at man ikke har problemer med rekrutteringen.

Den amerikanske spesialutsending for Pakistan og Afghanistan, Richard Hol-

Det norske rådgivningsteamet har deltatt i en rekke treninger og kjemper side om side med afghanerne.

(Foto: Torbjørn Haugaard/FMS)

brooke, har sagt at 70 prosent av Taliban er rekruttert på grunnlag av lokale forhold og for pengenes skyld snarere enn for ideologiske motiver, og at det er mulig å få dem til å skifte side. For å stimulere overgangen har general McChrystal, øverste sjef i Afghanistan, en pengebinge på 1,5 milliarder dollar som skal være ”incitamentet” for å få talibanerne til å legge ned sine våpen og få Talibanledere til å skifte side.

Men hvor har Holbrooke sine 70 prosent fra, spurte den kjente amerikanske Afghanistan-ekspert Christina Fair fra Georgetown Universitet i USA, som deltok på seminaret på Luftkrigsskolen nylig. Hun mente tallene var rene spekulasjoner og at det var farlig å tro at penger ville løse problemene. Så hvem har rett? ■